

ЈЕРОМОНАХ
СЕРАФИМ (РОУЗ)

ДУША ПОСЛЕ СМРТИ

Бијељина
2020.

С БЛАГОСЛОВОМ
ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА
ГОСПОДИНА ФОТИЈА
ЕПИСКОПА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОГ

СИНАЈ

Издавачка кућа
Епархије зворничко-тузланске

Уредник издања:
протођакон Бојан Чечар

Едиција
Посебна издања

Наслов изворника:

Иеромонах Серафим (Роуз)
„Душа после смрти”
Москва, 1991. года

Тираж
1000 примерака

Превод са руског:
Др Слободан Продић

© Епархија зворничко - тузланска, 2020. Сва права задржана. Сходно одредбама Закона о ауторским правима ову књигу у целини или деловима није дозвољено умножавати или преносити електронским или механичким средствима, укључујући фотокопирање и снимање, нити је дозвољено похрањивати је у меморију компјутера или је на било који начин дистрибуирати без писменог одобрења носиоца права.

Предговор

Писањем ове књиџе желео сам да посрпим два циља:

- као прво, хпеео сам, да са пачке гледишпа једног православног хришћанина, дам објашњење савремених посрпних искуспава која су у неколико последњих година побудила велики интерес како међу „религиозним”, пако и међу научним круговима.

- као друго, желео сам да наведем барем основне изворе у којима је сдржано православно учење о загробном живошп.

„Просвећено” доба у коме живимо довело је до шога да је мали број људи упознап са учењем Православне Цркве. То је резулпирало шојавом да се скоро на сваком кораку могу чушп изјаве како је „православље изашло из моде”. Знајући недовољну упућеносп великог броја људи у богословске прроблеме, па самим пим и у богословску терминологију, прудио сам се да пексп ове књиџе учиним шпо је могуће више приспуачним савременом чшпаоцу. Мислим да нема шопробе напомињашп чињеницу да је учење православне Цркве неуоредиво дубље и шошпунпје од неких „савремених” идеја које су публиковане у безброј наслова. Ови наслови, својим шоуларним језиком и спољашњим ефектима, допринели су шоме да људи к њима прилазе као према некаквом „сензационалном ошкрићу”, шп да хиљаде и хиљаде неуупућених шочне спварашп шогрешну слику о живошп након смрп.

Учење које је изложено у овој књизи веома брзо било је нападнушо од критичара који су смапшали да је оно „просто и наивно”, шп да у њега не може веровашп човек 20. века. Због шога желим да напоменем да ово учење није продукп неког усамљеног мишљења или неке изоловане групе људи, него да је шо учење православне Цркве, које она предаје људима од самог шочешка свог посшојања. Ово учење изложено је у свешошпачкој лпшерашпури, жпшпјама свешпх уподника Божпих, богослужбеним пексповима Цркве и оно се, нагласимо, неизмењено преноси, у пуноћи, све до данашњих дана. „Једносшавносп” овог учења је једносшавносп саме испине која је каракптериспика чшпавог учења Цркве, и која се, у чшпавом овом мешепу некаквих „савремених” заблуда, спекулација и квази - философија, јавља као право освежење за душе које су буквално глadne испине. Управо шога, насшојаћемо да се у сваком шоглављу укаже и искорисп шпо више свешошпачких и ашпографских извора који се баве испим шпшпањем, а који би чшпаоцу били од корисп ради шпо шошпунпјег упознавања са њима.

Као један од основних извора послужили су нам радови епископа Игњатија (Брајнчанинова) који је, по многим, био први велики руски богослов који се бавио питањем како и на који начин у целости сачувати хришћанско предање и учење у овом свету, свету коме је у многоме православље постало непознаница, и који се на сваком кораку неуморно труди да га уништи, сајре или пак пројумачи на неки други начин који је „смештљив” у световњачки образац живота и размишљања. Оштро критикујући римокапиличке и друге западњачке појаве које су настојале да „модернизују” православну веру, епископ Игњатије је храбро ступао у одбрану Истине, дајући нам пример који и ми данас треба да следимо.

Помно изучавајући православне изворе од најранијих времена Цркве, али се истовремено упознајући и са науком и литературом својих времена (било је најоменути чињеницу да је епископ Игњатије као младић похађао војно - инжењеријско училиште), он је подједнако добро био упућен и у тадашње трендове, али још више у учење Цркве. Са сигурношћу се може рећи да ни једна православна држава у 19. веку није имала таквог заштитника истинског учења Цркве као што га је имала православна Русија. Једини који је био у истој равни са њим, био је епископ Теофан Затворник, али он се није превише бавио питањима есхатологије.

Трећи поном сабраних дела епископа Игњатија посвећен је учењу Цркве о загробном животу. Из тог каталогског дела узели смо неке од одговора који су настојали као реакција на погрешна учења. То се највише показало када је реч о митарствима које „савремени” ум једноставно је може да прихвати, него свим силама покушава да то учење уништи или да га сведе на неке своје „системе вредности”. Многи богослови пронашли су у епископу Игњатију источник из кога су црпели снагу у тој непрекидној борби са заблудама савременог човека. Као карактеристичан пример можемо навести архиепископа Јована (Максимовича).

У овој књизи, поред православних извора и тумачења, коришћена је и савремена неправославна литература о посмртним искуствима. Такође је употребљен и један број окултистичких дела који се баве истим питањем. И у овоме смо следили пример епископа Игњатија који је тврдио да је потребно излагати и лажна учења јер је то начин да се у потпуности покаже сва њихова лаж и погрешност. То савременим хришћанима реално може бити од помоћи како не би упали у саблазан приликом сусрета са неком од данас већ уобичајених неправославних идеја.

Потребно је нагласити да ова књига ни у ком случају не преиштендује на то да у њој буде садржано сво учење православне Цркве о загробном животу. Ово дело је само мали увод у ово учење. Ми који

живимо на земљи, веома тешко можемо да схватимо реалност духовног света, али време овоземаљског живота свакако можемо што боље искористити као припрему за наше коначно обитаване у том другом, духовном свету.

Православни извори на које смо указивали у овом делу не дају нам све одговоре, већ износе само мали одсјај учења довољан да нас побуди на заочинање борбе за достизање циља хришћанског живота - Царства Небеског. Такође, помоћи ће нам да знамо како и на који начин да избегнемо демонске замке које ђаво неуморно поставља пред нас на том путу хришћанске борбе. Оноштри свијет је реалан и веома је близу, много ближи него што обично сматрамо. Пути к њему открива нам се само кроз животи духовног подвига, молитве и свега онога што нам је Црква дала као начин за спасење. Ова књига је посвећена и упућена онима који желе да живе таквим животом.

Неки од асијекаѿа савремених искустиава

Потпуно неочекивано, питање о загробном животу изазвало је на Западу огромну популарност. За кратко време (у току две године) појављује се низ књига које за циљ имају покушај да опишу „посмртна” искуства појединаца. Оне су биле написане или од стране појединих „научника” или лекара, или су од њих добијале пуну подршку (када су аутори особе које су имале таква искуства - прим. преводиоца). Познати стручњак за „проблем смрти и умирања” - др Елизабет Киблер - Рос,¹ у вези са истраживањима о животу после смрти, наводи закључак да она (смрт) „просвећују многе и да потврђују оно чему нас уче већ две хиљаде година, а то је да има живота после смрти”. Ово, на неки начин, представља раскид са оним што заступа данашња медицина и научни кругови који се према смрти односе као према табуу, и који сваку мисао о посмртном битисању одбацују, карактеришући је као продукт фантазије или, у нешто блажем случају, као нешто што је производ верских идеја које, по њима, немају никаквих објективних сведочанстава којима би била потврђена.

Видни разлог тој изненадној промени у размишљању веома је једноставан: нови методи реанимације „клинички умрлих” (најчешће посредством стимулације рада срца), пронашли су велику примену у медицини. Захваљујући реанимацији велики број људи, који су практично умрли (са свим показатељима којима се доказује престанак живота у медицинској пракси), враћени су у живот. Многи од њих су отворено говорили о томе шта су осећали у тренутцима смрти, као што су тврдили да су њихови доживљаји у многоне јачи од табуа којима су својевремено придавали велику важност.

За нас највећи интерес представља унутрашња садржина те изненадне промене и њена, назовимо је тако, „идеологија”. Због чега је та појава одједном постала тако популарна и помоћу којих мерила религиозне или философске тачке посматрања, она обично бива доживљена и прихваћена? Све што се дешавало око тог феномена постало је, на неки начин, један од „знакова времена”, симптом религиозног ин-

---

¹ Elisabeth Kübler - Ros (1926-2004) била је познати амерички психијатар швајцарског порекла. Широј читалачкој публици у Србији најпознатија је по књигама попут „Разговор о деци и о смрти” (Београд, 2004.) или „Смрт: последњи степен у одрастању” („Death: The final stage of growt”).

тересовања данашњице, стога се неминовно намеће питање: какво је онда његово право значење?

На почетку поставља се питање: шта је то на чему треба да поставимо основу за правилно поимање ове појаве? Разлог за овакво питање је у томе што ни они који га описују као своје доживљаје, немају неко јасно тумачење, и у својим покушајима да нађу решење, као по неком правилу, окрећу се окултним и спиритуалистичким текстовима. Мањи проценат људи, оних који су нешто „више” религиозно орјентисани (а поред тога спадају у категорију образованијих), осећајући опасност од свега тога што су доживели, негирају искуства, сврставајући их у област „халуцинације”. Ово је карактеристично за протестантне који се придржавају мишљења да душа после смрти добија некакво безсазнајно стање или, у другом случају, да она одмах одлази да „обитава са Христом”. Као засебну групу можемо поменути атеисте који одбацују било какву помисао о томе да душа наставља да постоји, не обраћајући пажњу на било каква сведочења, доживљаје или доказе. Ипак, доживљаје немогуће је објаснити једноставним одбацивањем, него је потребно да они буду схваћени на правилан начин, тј. у контексту онога што нам је познато о посмртној судбини душе.

На жалост, и неки православни хришћани, под појавом савремених материјалистичких идеја које су у многоме већ захватиле и протестантизам и римокатолицизам, такође су попримили недефинисан став о питањима есхатологије. Аутор једне од новијих књига о загробним доживљајима,² поставио је циљ да се упозна са мишљењима различитих „секти” о стању душе након смрти. Између осталих, обратио се свештенику Грчке православне цркве и затражио одговор. Али, речено му је „да православни хришћани немају никакву конкретну представу о томе шта са собом доносе будући догађаји”, те је на основу тога аутор књиге донео закључак „да је поглед грчког православља, по питању будућности душе, доста недефинисан...”.

Ипак, православни хришћани имају потпуно јасно учење и поглед на загробни живот, који почиње од самог момента смрти. То учење садржано је у Светом Писму, у делима светих Отаца, а нарочито у описима оног шта су доживели поједини међу хришћанима (најчешће у многобројним житијама светих). На пример, четврта књига „Разговора” светог Григорија Великог (Двојеслова), посвећена је питањима есхатологије. У наше време, на енглеском језику, издата је књига са искуствима која су идентична са оним која су записна у житијима светих, али која потичу из нама ближих времена.³ Недавно је, у енглеском преводу, објављено сведочанство из 19. века о човеку који се вра-

---

² Давид Р. Јулер, „Путовање на другу страну”, Њујорк, 1977.

³ „Вечне тајне гроба”, Џорданвил, 1968.

тио у живот након 36 сати смрти.⁴ Према томе, православни хришћани ипак имају изворе помоћу којих би се упознали како са древним али и са новим „посмртним” доживљајима, и оценити их у светлу православног учења о животу након смрт.

Књига која је потакла велико интересовање јавности за питање душе после смрти издата је од стране младог психијатра, новембра 1975. године. Реч је о др Рејмонду Мудију и његовој књизи „Живот после живота” (објављеној у Атланти, САД).⁵ У време писања ове књиге он није превише залазио у проблематику смрти, али показало се да је то дело побудило велико интересовање читалаца, и да ће потакнути објављивање још књига о истом питању. Велики успех књиге др Мудија (продато је више од два милиона примерака), учинило је да истраживања о смрти и умрлима буду доступна најширем аудиторијуму. У краком времену појављује се мноштво нових књига и чланака, међу којима се издваја дело др Елизабет Киблер - Рос која позитивно оцењује истраживања и закључке др Мудија, као и научна истраживања др Осиса и др Харлдсона. Доктор Муди написао је и наставак своје прве књиге („Размишљања о животу после живота”, 1977.), у коме је објавио нове материјале по том питању. Открића која су садржана у овој, али и у другим књигама (а сва су у основи сагласна поводом појаве коју разматрају), биће наведена у даљем делу текста. За почетак, ми ћемо се задржати на првом делу књиге др Мудија.

У току десет година, др Муди се лично сусрео са 150 особа које су преживели смрт или су били у блиском сусрету са смрћу. Такође, он се сусреће и са особама које су биле у непосредном контакту са лицима у време упокојења. Из тог броја, он је одабрао педесетак људи са којима је вршио подробне разговоре. У излагању прикупљеног материјала, др Муди се трудио да буде крајње објективан, желећи и допуштајући да „књига одражава превасходно размишљања и ставове њеног аутора” (треба нагласити да је др Муди из методистичке породице, али са нешто либералнијим погледима). Ипак, иако је представљена као објективно истраживање „посмртних” доживљаја, књига трпи услед низа недостатака.

Као прво, аутор не даје ни један потпуни доживљај „смрти” од почетка до краја, већ наводи одломке (обично веома кратке) од сваког из педесет засебних елемената који образују његов „модел потпуног истраживања проблема смрти”. Али, и поред настојања да се сведу у један „модел”, изложена истраживања се приметно разилазе у детаљима. Покушај синтезе је крајње неуспешан. Поред тога, приметна је и појава да се начини „обрада модела”, тј. да се додају уметничке црте

---

⁴ К. Искуљ, „Невероватно за многе, али истинито казивање”, без године издања.

⁵ Издање на српском језику: Rejmond Mudi, *Život posle života*, Beograd, 2009.

које имају за циљ да не допусте снижавање фактичке вредности сведо-чанстава.

Као друго, др Муди спаја у једно две приметно различите појаве: стварни акт „клиничке смрти” и акт „приближавања к смрти”. Он признаје да постоји разлика међу њима, али тврди да постоји и јединство које захтева да се ове две појаве изучавају заједно.

Као треће, чињеница да аутор „научно” прилази испитивању тих појава, а немајући довољно јасну представу о томе шта се запрвао дешава са душом након смрти, не може се анулирати једноставним акумулирањем описа, јер и поред свих напора, долази до потребе за личним тумачењем онога шта се истражује. Аутор признаје да „научно” давање одговора по том питању није могуће па се и он, као и многи други пре њега, окреће ка окултним списима попут Сведенборгових дела или тибетанске „Књиге мртвих”, напомињући да је његова жеља да са више пажње размотри „опширну литературу о паралелним и окултним појавама да би проширио своје знање о појавама које изучава.”

Све ово као резултат даје чињеницу да не можемо очекивати много од те и њој сличних књига. Оне не дају праву слику о томе шта се дешава са душом након њеног изласка из тела. Ипак, све оно што сусрећемо у књизи др Мудија и њему сличних аутора, може нас информисати о томе шта се дешава на пољу истраживања клиничке смрти јер постоје опречна тумачења која тврде да су та испитивања усмерена да се разбију традиционални хришћански погледи на загробни живот, тј. да се оповргне постојање раја, а нарочито пакла. Како ми треба да схватимо ова истраживања?

Петнаест елемената које др Муди описује као оне који припадају „пуном акту (чину) умирања”, у циљу нашег излагања, ми ћемо свести на нека основна својства и потом упоредити са православним становиштем.

САДРЖАЈ:

<i>Предзговор</i>	5
<i>Неки од асијекајиа савремених искусијава</i>	8
<i>„Ваниелесни” доживљај</i>	12
<i>Сусрећ са дружима</i>	15
<i>Свейлосно биће</i>	20
<i>Православно учење о анђелима</i>	22
<i>Јављање демона у иренуицима смрти</i>	27
<i>Виђење Неба</i>	33
<i>Небеско царство духова</i>	38
<i>Небеска митарства</i>	45
<i>Како разумети митарства</i>	46
<i>Свейооичко сведочење о ваздушним митарствима</i>	48
<i>Митарства у Живијама свейих</i>	51
<i>Савремена сведочанства о проласку кроз митарства</i>	53
<i>Долазак пред митарства пре смрти</i>	54
<i>Суд</i>	55
<i>Митарства као испији исправности посмртног виђења</i>	56
<i>Учење епископа Теофана Заворника о небеским митарствима</i>	57

<i>Издазак из шела по окулној лијераиури</i>	58
<i>Најомене о преваилоћењу (реинкарнацији)</i>	72
<i>Истински (хришћански) доживљај Неба</i>	77
<i>Смисао савремених посмртних искушава</i>	86
<i>Хришћански однос према смрти</i>	95
<i>Крајко излагање православног учења о посмртној судбини душе</i>	99
<i>Архиепископ Јован (Максимович), ЖИВОТ ПОСЛЕ СМРТИ</i>	100
<i>Лијераиура</i>	108
<i>Слободан Продић, Есхајологија и Серафим (Роуз)</i>	109

СР - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

271.22-187

РОУЗ, Серафим, 1934-1982

Душа после смрти / Јеромонах Серафим (Роуз) ; [превод са руског Слободан Продић].- Бијелина:Издавачка кућа Епархије зворничко-тузланске Синај, 2020 ([Нови Сад:Арт принт]).-126 стр.; 28 ст.- (Едиција посебна издања / Издавачка кућа Епархије зворничко-тузланске Синај)

Превод дјела: Душа после смрти / Иеромонах Серафим (Роуз).- Тираж: 1000.- Напомене и библиографске референце уз текст.- Библиографија: стр. 108.

ISBN 978-99976-783-7-9

COBISS.RS-ID 8662552